

УДК 631.95:378

<https://doi.org/10.31713/vs4202512>

Микитин І. С. ^[1; ORCID ID: 0009-0003-6212-6872],
старший викладач,
Шершун М. Х. ^[2; ORCID ID: 0000-0002-9947-8949],
д.е.н., професор,
Прищеп А. М. ^[1; ORCID ID: 0000-0001-5096-9088],
д.с.-г.н., професор

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

²Інститут агроєкології та природокористування НААН

МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З АГРОЕКОЛОГІЇ У ФРАНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена питанням підготовки кадрів з агроєкології для потреб народного господарства Франції, зв'язку державної політики, науки та освіти.

Встановлено, що у Франції агроєкологія розглядається як стратегічна складова державної аграрної та екологічної політики. Реалізовані урядові проєкти сприяли впровадженню агроєкологічних інновацій у сільське господарство. Розроблена нова концепція TYFA передбачає повний перехід Європи на агроєкологію – без пестицидів та мінеральних азотних добрив і передбачає можливість забезпечити продовольчі потреби населення через трансформацію не лише виробництва, але й моделей споживання.

Сценарій TYFA ґрунтується на комплексному підході до сталого розвитку агросектору, що поєднує екологічні, економічні та соціальні виміри і стає концептуальною основою для формування сучасної агроєкологічної політики та підготовки фахівців нового покоління. Вирішення таких амбітних завдань неможливе без кадрів відповідної кваліфікації.

Сформовано цілісну модель підготовки фахівців з агроєкології, яка вирізняється міждисциплінарним підходом, тісною інтеграцією освіти з науковими дослідженнями та практикою, активною взаємодією університетів, науково-дослідних інститутів, фермерських господарств і органів державного управління. Визначено основні підходи до підготовки фахівців-агроєкологів на кожному освітньому рівні.

Окреслено також потребу у кадрах з агроєкології в Україні та запропоновано використати досвід Франції у підготовці таких фахівців, враховуючи зв'язки із науковими центрами, аграрними підприємствами та органами місцевого самоврядування. Особливо це питання стає

актуальним в контексті реформи місцевого самоврядування та повоєнного відновлення України.

Ключові слова: агроекологія; освітня програма; професійні компетентності; міждисциплінарний напрям.

Постановка проблеми. Сучасні виклики у сфері збалансованого розвитку сільського господарства, зокрема деградація ґрунтів, зниження біорізноманіття, кліматичні зміни та зростання антропогенного навантаження на агроєкосистеми, актуалізують потребу у фахівцях нового типу – агроекологів, здатних поєднувати екологічні, агрономічні, економічні та управлінські підходи. В умовах євроінтеграційного курсу України та гармонізації національної освітньої системи з європейським освітнім простором особливого значення набуває вивчення та адаптація передового досвіду підготовки таких фахівців.

Франція є однією з країн Європейського Союзу, де агроекологія розглядається не лише як науковий напрям, а й як стратегічна складова державної аграрної та екологічної політики [1]. Це зумовило формування цілісної моделі підготовки фахівців з агроекології, яка характеризується міждисциплінарністю, тісним зв'язком освіти з науковими дослідженнями та практикою, активною взаємодією університетів, науково-дослідних інститутів, фермерських господарств і органів державного управління [2].

В умовах трансформації аграрного сектору, орієнтації на принципи сталого розвитку, збереження родючості ґрунтів та адаптації агровиробництва до кліматичних змін, а також посилення євроінтеграційних процесів система підготовки фахівців з агрономії в Україні перебуває в процесі розвитку та поступового вдосконалення [3]. Освітні програми мають потенціал для подальшого вдосконалення з урахуванням сучасних вимог сталого агровиробництва, актуальних потреб ринку праці та європейських освітніх стандартів, що сприятиме підвищенню рівня сформованості професійних компетентностей у здобувачів вищої освіти.

У зв'язку з цим постає наукова проблема необхідності системного аналізу моделі підготовки фахівців з агроекології у Франції з метою виявлення її ключових структурних та змістовних характеристик і обґрунтування перспектив їх адаптації та впровадження в освітню практику закладів вищої освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки фахівців із агрономії, орієнтованих на принципи сталого розвитку та екологічно безпечного агровиробництва привертає значну увагу в сучасній науковій літературі як в Україні, так і за кордоном. Зарубіжні дослідження демонструють комплексний підхід до розуміння агроекології як міждисциплінарної науки, що інтегрує екологічні, агрономічні, соціально-економічні та політичні аспекти сталого розвитку аграрного сектору. Зокрема, у працях французьких науковців агроекологія розглядається як стратегічна складова національної аграрної політики та освітніх програм [4; 5], що сприяє формуванню професійних компетентностей, здатних відповідати викликам сучасного сталого сільського господарства.

Важливий внесок у розвиток теорії агроекологічної освіти внесли такі зарубіжні дослідники, як Gliessman [6], який наголошує на необхідності міждисциплінарної підготовки агроекологів, що включає не лише знання з екології та агрономії, а й уміння працювати з місцевими соціальними структурами. Інші автори [7], підкреслюють важливість інтеграції практичного досвіду фермерських господарств і науково-дослідних центрів у навчальні програми, що дозволяє здобувачам освіти ефективно адаптувати теоретичні знання до реальних умов господарювання.

В українському науковому просторі вагомий внесок у розвиток агроекології внесли Созінов О. О., Фурдичко О. І., Дребот О. І., Попова О. Л., Черніков В. А. Публікації вітчизняних авторів [8; 9; 10] акцентують увагу на необхідності гармонізації змісту освітніх програм із міжнародними стандартами та інтеграції елементів сталого природокористування у навчальні плани аграрних університетів. Проте більшість цих робіт мають локальний характер або фокус зроблено на окремих аспектах агроекологічної підготовки, не пропонуючи комплексної моделі, яка б повністю відповідала сучасним викликам.

Таким чином, аналіз літератури свідчить про значний потенціал і накопичений досвід у сфері агроекологічної освіти за кордоном, тоді як в Україні існує нагальна потреба в системному осмисленні та розвитку власних підходів до підготовки фахівців у цій галузі. Це зумовлює актуальність подальшого дослідження моделі підготовки агроекологів у Франції з метою її потенційного застосування в українських умовах.

Метою дослідження є аналіз моделі підготовки фахівців з агроекології у Франції та обґрунтування перспектив і можливостей її адаптації та впровадження в систему вищої освіти України з урахуванням національних освітніх, соціально-економічних та екологічних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Франції агроекологія – це повноцінна міждисциплінарна спеціальність, яка тісно пов'язана з практикою і державною політикою. Французька модель краще відповідає викликам кліматичних змін і сталого розвитку.

Франція є однією з країн, де в державній політиці особлива увага приділяється агроекології. Вона є піонером у розробці та впровадженні на національному рівні практичних заходів та змін до законодавства, які спрямовані на впровадженні агроекологічних методів у сільському господарстві. Цей досвід впровадження агроекологічних практик відзначається комплексністю у підходах, поєднуючи державну підтримку, наукові дослідження, освіту та активне залучення і участь фермерських спільнот.

У 2010 році у Франції розпочалися обговорення шляхів того, як поєднати збереження природних ресурсів з розвитком економічно стійкого сільського господарства, що відповідає суспільним потребам. Як наслідок, у 2012 році Міністерством сільського господарства, продовольства та лісового господарства Франції було започатковано Агроекологічний проєкт, метою якого стало сприяння переходу до високопродуктивних систем виробництва, які охоплюють усі аспекти, зокрема економічні, соціальні та екологічні виміри [11; 12]. Проєкт передбачав комплексний підхід до впровадження інновацій у сільське господарство. Фінансувались наукові дослідження, розробка нових навчальних програм та створення мережі демонстраційних господарств. Така політика сприяла активізації агроекологічних досліджень та освіти, стала істотним стимулом для переходу сільського господарства до більш екологічних практик, а держава розпочала активно впливати на формування європейської та міжнародної аграрної політики, на основі агроекології.

Французький аналітичний центр IDDRI (Institut du développement durable et des relations internationales, Франція) у співпраці з науковцями INRA/INRAE (Institut national de recherche pour l'agriculture, l'alimentation et l'environnement) запропонував перейти до нової агропродовольчої системи Європейського Союзу, який

отримав назву Сценарій TYFA (Ten Years For Agroecology). Сценарій передбачає можливість забезпечення продовольчої безпеки ЄС за умов повної відмови від синтетичних пестицидів та значного скорочення використання мінеральних азотних добрив, через впровадження агроекологічних практик, оптимізації структури сівозмін, розвитку бобових культур, трансформації систем тваринництва та зміни харчових моделей населення.

Сценарій TYFA передбачає комплексний підхід до сталого розвитку агросектору, який поєднує екологічні, економічні та соціальні виміри і стає концептуальною основою для формування сучасної агроекологічної політики та підготовки фахівців нового покоління. Основна ідея проєкту TYFA – повний перехід Європи на агроекологію без пестицидів та мінеральних азотних добрив, забезпечуючи при цьому продовольчі потреби населення шляхом змін не тільки у виробництві, а й у структурі споживання.

Сценарій TYFA – це науково обґрунтований стратегічний сценарій переходу Європи (передусім ЄС) до 100% агроекологічної продовольчої системи без втрати продовольчої безпеки [13].

Розв'язати такі амбітні завдання можливо тільки тоді, коли є кваліфіковані кадри. Особливістю французького підходу до підготовки кадрів з агроекології є те, що це не лише освітній напрям, а і державна політика у цій сфері. Ось чому при підготовці кадрів має місце тісний зв'язок між освітою, наукою та практикою. Відповідно, під час навчання значна увага приділяється польовим дослідженням та стажуванню. Основна увага майбутніх фахівців зосереджена на переході до сталих агросистем.

Підготовка фахівців з агроекології у Франції здійснюється із врахуванням європейської системи вищої освіти (бакалавр-магістр-доктор) на основі принципів Болонського процесу, національних стандартів, які затверджені Міністерством сільського господарства та продовольства та Міністерство вищої освіти. Агроекологія розглядається не як вузька спеціальність, а як міждисциплінарний напрям на стику: агрономії, екології, економіки, управління територіями, сталого розвитку.

На першому (бакалаврському) рівні підготовки фахівця, який складає 180 ECTS і триває 3 роки, бакалаврату з агроекології немає. Студенти навчаються на бакалаврських програмах: науки про життя та Землю, агрономія, навколишнє середовище та стале сільське господарство, які є найбільш наближеними за замістом до

агроекології. Після завершення навчання випускник набуває таких компетентностей:

- екологія агросистем;
- ґрунтознавство і агрохімія;
- біорізноманіття в сільському господарстві;
- основи сталого землекористування;
- первинні навички польових досліджень.

Рисунок. Модель підготовки агроекологів у Франції

На магістерському рівні, який передбачає 2 роки навчання (120 ECTS), є програми з агроєкології. Ключові стандарти підготовки магістрів включають у себе системний аналіз агроєкоосистем, проходження агроєкологічних практик (органічне, природоохоронне землеробство, агролісівництво), проведення оцінки впливу сільського господарства на довкілля, дослідження кліматичних змін та адаптація до них агросектору, використання GIS, проведення просторового аналізу, моделювання, аналіз законодавства ЄС щодо екологічної політики. Обов'язковим атрибутом магістерської програми з агроєкології є тривале стажування (4–6 місяців) та виконання дослідницького або прикладного магістерського проєкту. Магістратура з агроєкології розглядається не як вузька спеціальність, а як міждисциплінарний напрям на стику агрономії, екології, економіки, управління територіями, сталого розвитку.

Докторські програми (Ph.D.) з агроєкології орієнтуються на проведенні наукових досліджень, застосування інновацій у агроєкології на політику сталого сільського розвитку. Часто такі програми реалізується спільно з науковими інститутами, аграрними підприємствами, територіальними громадами. Незважаючи на те, що є «Ph.D. in Agroecology» часто дисертації з агроєкології виконують у межах докторських програм з екології, агрономії, наук про довкілля (рисунок).

У Франції використовують компетентнісну освітню модель при підготовці агроєкологів (таблиця).

Таблиця

Компетентності агроєкологів у Франції

Фахові	Аналітичні	Соціально-управлінські
проєктування агроєкологічних систем	робота з даними	робота з фермерами та громадами
оцінка екосистемних послуг	екологічне моделювання	участь у територіальному плануванні
моніторинг стану ґрунтів, води, біоти	аналіз сталості виробництва	комунікація результатів досліджень
управління агроландшафтами		

Підготовка фахівців з агроєкології у Франції ведеться у відомих навчальних закладах, зокрема у Парижі (Institut national des sciences et industries du vivant et de l'environnement), Монпенльє (*Institut national d'études supérieures agronomiques de Montpellier*) Діжон, Пені (*Institut national d'enseignement supérieur pour l'agriculture, l'alimentation et l'environnement*). Підготовка в університетах ведеться як французькою, так і англійськими мовами.

Основною дослідницькою установою є **INRAE** (*Institut national de recherche pour l'agriculture, l'alimentation et l'environnement*) науково-дослідний інститут, який проводить дослідження у галузі агроєкології та сталого розвитку сільського господарства; продовольчих систем і безпеки харчування; ґрунтів, води, клімату, біорізноманіття; адаптації агросектору до змін клімату. Інша установа – **CNRS** – (*Centre national de la recherche scientifique*) – проводить фундаментальні дослідження.

В Україні [14] у чинному переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, агроєкологія як окрема спеціальність відсутня. Водночас проблематика агроєкології інтегрується у зміст освітніх програм галузей знань «Природничі науки» та «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина», в межах яких викладається дисципліна «Агроєкологія». Науково-методичне та прикладне забезпечення досліджень у сфері агроєкології в Україні здійснює Інститут агроєкології і природокористування Національної академії аграрних наук України, який є провідною науковою установою з питань екологічно збалансованого агровиробництва та раціонального використання природних ресурсів.

Окремі освітні ініціативи з підготовки фахівців агроєкологічного спрямування реалізуються в межах спеціальності Е2 «Екологія». Зокрема, у Полтавському державному аграрному університеті запроваджено освітньо-професійну програму «Агроєкологія», спрямовану на формування компетентностей у сфері сталого розвитку агроєкосистем.

Під час підготовки здобувачів освіти за спеціальністю «Агрономія» у Національному університеті водного господарства та природокористування (НУВГП) викладаються дисципліни, зміст яких частково спрямований на формування агроєкологічних компетентностей. До таких дисциплін належать «Екологія», «Рослинництво з основами агрокліматології», «Стандартизація та управління якістю продукції рослинництва», «Бонітування ґрунтів і

оцінка якості земель», «Якість ґрунтів», «Стандартизація та сертифікація продукції рослинництва», «Захист рослин в органічному агровиробництві», «Технологія раціонального землекористування», «Рекультивация земель», «Технології прецизійного землеробства», а також спеціальний курс за вибором «Енергоефективні агроєкосистеми». Сукупність зазначених освітніх компонентів забезпечує формування у майбутніх фахівців системного бачення екологічно безпечного та ресурсоефективного ведення агровиробництва.

Значущість підготовки фахівців з агроєкологічними компетентностями посилюється в умовах реформи місцевого самоврядування та створення територіальних громад, що зумовлює необхідність ефективного використання сільськогосподарських земель і лісових ресурсів. Розроблення комплексних планів просторового розвитку територіальних громад об'єктивно потребує залучення фахівців, обізнаних з принципами агроєкології, оцінки якості земель, екологічної безпеки та сталого землекористування.

Висновки. Підготовка фахівців-агроєкологів у Франції чітко зорієнтована на основні завдання, що стоять перед державою. Спеціальність агроєкологія виділяється на магістерському та докторському рівні як міждисциплінарний напрям на стику агрономії, екології, економіки, управління територіями, сталого розвитку. На рівні бакалаврату студенти навчаються на споріднених програмах. Обов'язковим атрибутом магістерської програми з агроєкології є тривале стажування (4–6 місяців) та виконання дослідницького або прикладного магістерського проєкту.

В Україні перебуває на етапі становлення підготовка фахівців з агрономії з вираженою агроєкологічною спрямованістю, що зумовлює доцільність вивчення та адаптації досвіду Франції у сфері екологізації аграрної освіти.

1. Wezel A., Goette J., Lagneaux E., Passuello G., Reisman E., Rodier C., Turpin G. Agroecology in Europe: Research, Education, Collective Action Networks, and Alternative Food Systems. *Sustainability*. 2018. Vol. 10, № 4. P. 1214. doi:10.3390/su10041214.
2. Anderson C. R., Maughan C., Pimbert M. P. Transformative Agroecology Learning in Europe: Building Consciousness, Skills and Collective Capacity for Food Sovereignty. *Agriculture and Human Values*. 2019. Vol. 36, № 3. P. 531–547. doi:10.1007/s10460-018-9894-0.
3. Каленський А. А. Професійна підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі для повоєнного відновлення України. Інноваційна професійна освіта. *Професійна освіта в умовах сталого розвитку суспільства* : монографія. 2024. Вип. 6 (19). С. 649–655.
4. Wezel A., Bellon S., Doré T., Francis C., Vallod D. Agroecology as a science,

a movement and a practice. A review. *Agronomy for Sustainable Development*. 2009. Vol. 29, No. 4. P. 503–515. **5.** Bellon S., Ollivier G. Institutionalization of agroecology in France: educational challenges. *Agroecology and Sustainable Food Systems*. 2018. Vol. 42, No. 4. P. 1–21. **6.** Gliessman S. R. *Agroecology: The ecology of sustainable food systems*. 3rd ed. Boca Raton : CRC Press, 2015. 384 p. **7.** Martin G., Leclerc B. Agroecology and agricultural education in France: Institutional frameworks and pedagogical innovations. *International Journal of Agricultural Sustainability*. 2021. Vol. 19, № 3–4. P. 215–228. **8.** Safranov T. Higher ecological education of Ukraine: history of formation and current state. *Educological discourse*. 2021. Vol. 32(1). P. 39–51. **9.** Волошина Н. О., Бондаренко Л. І., Лазебна О. М., Волошин О. О. Підготовка екологів через призму реалізації кліматичних цілей України. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Сер. Екологія. Публічне управління та адміністрування*. 2023. № 3. С. 63–70. **10.** Оніпко В. В., Поспелов С. В., Поспелова Г. Д. Інтеграція освіти для сталого розвитку у процес викладання аграрних дисциплін. *Біорізноманіття у контексті сталого розвитку: теорія, практика, методичні аспекти вивчення у закладах науки і освіти (присвячена 65-річчю заснування дендропарку загальнодержавного значення «Криворудський»)* : мат-ли всеукр. наук.-практ. конф. (6 червня 2025 р., с. Крива Руда, Кременчуцький р-н, Полтавська обл.). Полтава : Астроя, 2025. С. 133–137. **11.** Суріна Г. Ю. Агроекологічний проєкт французького уряду. *Current challenges of science and education : 12th International scientific and practical conference (July 29–31, 2024)* MDPC Publishing, Berlin : Germany. 2024. P. 26–32. **12.** Ministry of Agriculture, Agrifood, and Forestry of France. *The Agroecology Project in France*. 2016. URL: <https://agriculture.gouv.fr/sites/default/files/1604-aec-aeenfrance-dep-gb-bd1.pdf> (дата звернення: 10.10.2025). **13.** Poux X., Aubert P.-M. *Une Europe agroécologique en 2050 : une agriculture multifonctionnelle pour une alimentation saine. Enseignements d'une modélisation du système alimentaire européen : rapport*. Paris : IDDRI, 2018. 82 p. **14.** Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#n11> (дата звернення: 10.10.2025).

REFERENCES:

1. Wezel A., Goette J., Lagneaux E., Passuello G., Reisman E., Rodier C., Turpin G. Agroecology in Europe: Research, Education, Collective Action Networks, and Alternative Food Systems. *Sustainability*. 2018. Vol. 10, № 4. P. 1214. doi:10.3390/su10041214. **2.** Anderson C. R., Maughan C., Pimbert M. P. Transformative Agroecology Learning in Europe: Building Consciousness, Skills and Collective Capacity for Food Sovereignty. *Agriculture and Human Values*. 2019. Vol. 36, № 3. P. 531–547. doi:10.1007/s10460-018-9894-0. **3.** Kalenskyi A. A. Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoi haluzi dlia povoiennoho vidnovlennia Ukrainy. Innovatsiina profesiina osvita. *Profesiina osvita v umovakh staloho rozvytku suspilstva : monohrafiia*. 2024. Vyp. 6 (19). S. 649–655. **4.** Wezel A., Bellon S., Doré T., Francis C., Vallod D. Agroecology as a science, a movement and a practice. A review. *Agronomy for Sustainable Development*. 2009. Vol. 29, No. 4. P. 503–515. **5.** Bellon S., Ollivier G. Institutionalization of agroecology in France: educational challenges. *Agroecology and Sustainable Food Systems*. 2018. Vol. 42, No. 4. P. 1–21.

6. Gliessman S. R. Agroecology: The ecology of sustainable food systems. 3rd ed. Boca Raton : CRC Press, 2015. 384 p. **7.** Martin G., Leclerc B. Agroecology and agricultural education in France: Institutional frameworks and pedagogical innovations. *International Journal of Agricultural Sustainability*. 2021. Vol. 19, № 3–4. P. 215–228. **8.** Safranov T. Higher ecological education of Ukraine: history of formation and current state. *Educological discourse*. 2021. Vol. 32(1). P. 39–51. **9.** Voloshyna N. O., Bondarenko L. I., Lazebna O. M., Voloshyn O. O. Pidhotovka ekolohiv cherez pryzmu realizatsii klimatychnykh tsilei Ukrainy. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezpererвної osvity. Ser. Ekolohiia. Publichne upravlinnia ta administruvannia*. 2023. № 3. S. 63–70. **10.** Onipko V. V., Pospelov S. V., Pospelova H. D. Intehratsiia osvity dlia staloho rozvytku u protses vykladannia ahrarynykh dystsyplin. *Bioriznomanittia u konteksti staloho rozvytku: teoriia, praktyka, metodychni aspekty vyvchennia u zakladakh nauky i osvity (prysviachena 65-richchiu zasnuvannia dendroparku zahalnodержавного значення «Kryvorudskiyi») : mat-ly vseukr. nauk.-prakt. konf. (6 chervnia 2025 r., s. Kryva Ruda, Kremenchutskiyi r-n, Poltavska obl.)*. Poltava : Astraia, 2025. S. 133–137. **11.** Surina H. Yu. Ahroekolohichniy proiekt frantsuzkoho uriadu. *Current challenges of science and education : 12th International scientific and practical conference (July 29–31, 2024)* MDPC Publishing, Berlin : Germany. 2024. P. 26–32. **12.** Ministry of Agriculture, Agrifood, and Forestry of France. The Agroecology Project in France. 2016. URL: <https://agriculture.gouv.fr/sites/default/files/1604-aec-aenfrance-dep-gb-bd1.pdf> (data zvernennia: 10.10.2025). **13.** Poux X., Aubert P.-M. Une Europe agroécologique en 2050 : une agriculture multifonctionnelle pour une alimentation saine. Enseignements d'une modélisation du système alimentaire européen : rapport. Paris : IDDRI, 2018. 82 p. **14.** Pro zatverdzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi ta fakhovoi peredvyshchoi osvity : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#n11> (data zvernennia: 10.10.2025).

Mykytyn I. S. [1; ORCID ID: 0009-0003-6212-6872],

Senior Lecturer,

Shershun M. Kh. [2; ORCID ID: 0000-0002-9947-8949],

Doctor of Economics, Professor,

Pryshchepa A. M. [1; ORCID ID: 0000-0001-5096-9088],

Doctor of Agricultural Sciences, Professor

¹National University of Water Management and Environmental Management, Rivne

²Institute of Agroecology and Environmental Management of the National Academy of Sciences of Ukraine

MODEL OF TRAINING OF SPECIALISTS IN AGROECOLOGY IN FRANCE AND PROSPECTS OF ITS IMPLEMENTATION IN UKRAINE

The article is devoted to the issues of training personnel in agroecology for the needs of the French national economy, the connection of state policy,

science and education.

It is established that in France agroecology is considered as a strategic component of the state agrarian and environmental policy. Implemented government projects contributed to the introduction of agroecological innovations in agriculture. The developed new TYFA concept envisages a complete transition of Europe to agroecology – without pesticides and mineral nitrogen fertilizers and provides for the possibility of ensuring the food needs of the population through the transformation of not only production, but also consumption models.

The TYFA scenario envisages a comprehensive approach to the sustainable development of the agricultural sector, which combines environmental, economic and social dimensions and becomes the conceptual basis for the formation of modern agroecological policy and the training of a new generation of specialists. Solving such ambitious tasks is impossible without personnel of appropriate qualifications.

A holistic model of training specialists in agroecology has been formed, which is characterized by interdisciplinary nature, close connection of education with scientific research and practice, active interaction of universities, research institutes, farms and state administration bodies. The main approaches to training specialists – agroecologists at each educational level have been determined.

The need for personnel in agroecology in Ukraine has also been outlined and it is proposed to use the experience of France in training such specialists, taking into account connections with scientific centers, agricultural enterprises and local governments. This issue is especially relevant in the context of local government reform and post-war reconstruction of Ukraine.

Keywords: agroecology; educational program; professional competencies; interdisciplinary direction.

Отримано: 20 листопада 2025 року
Прорецензовано: 27 листопада 2025 року
Прийнято до друку: 28 листопада 2025 року